ALIUPSEERILIITTO RY

Eduskunta
Hallintovaliokunta

21.11.2023

Eduskunnan hallintovaliokunnan kirjallinen lausuntopyyntö 15.11.2023

HALLITUKSEN ESITYS LAIKSI SOTILASKURINPIDOSTA JA RIKOSTORJUNNASTA PUOLUSTUSVOIMISSA JA SIIHEN LIITTYVIKSI LAEIKSI

Aliupseeriliitto on tutustunut ja lausunut hallituksen esitykseen ensimmäisellä lausuntokierroksella 28.6.2022 – 19.8.2022 sekä ylimääräisellä kierroksella 12.6 - 31.7.2023 koskien lakiesityksen kohtaa 118§ (rikostorjuntatehtävien siirtämistä poliisille).

Aliupseeriliitto on pitänyt esitettyä lainsäädäntömuutostyötä tarpeellisena ja tärkeänä. Puolustusvoimille on mahdollistettava itsenäisesti estää ja paljastaa sotilasrikoksia kaikissa valmiustiloissa. Poliisin yleistoimivallan säilyminen myös sotilasrikosten osalta on tärkeää ja mahdollistaa hyvän viranomaistoiminnan toteuttamisen myös jatkossa.

Yleisesti Aliupseeriliitto ry pitää tärkeänä, että sotilasrikosten osalta Puolustusvoimilla on riittävät toimivaltuudet estää, paljastaa sekä selvittää rikollista toimintaa ja sen valmistelua. Toiminnan tulee olla kuitenkin säädeltyä, valvottua ja säilyttää objektiivisuuden. Edellisten lausuntokierrosten jälkeisillä muutoksilla on parannettu alkuperäistä hallituksen esitystä.

Aliupseeriliitto pyytää, että lainvalmistelussa huomioidaan myös NATO Sofa:n ja Pariisin sopimuksen voimaan saattamisen vaikutukset sotilaskurinpidon ja rikostorjunta Puolustusvoimissa soveltamiseen Suomen toimiessa joukkojen lähettäjävaltiona. Sofa:n periaatteiden mukaisesti joukot ovat vastaanottajamaassa lähettäjävaltion lainsäädännön alaisia.

Hallituksen esityksestä laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta sekä siihen liittyvistä laeista Aliupseeriliitto ry toteaa seuraavaa:

<u>Pääesikunnan tehtävät rikostorjunnassa</u>

Aliupseeriliitto näkee tärkeänä, että Puolustusvoimissa kyetään estämään ja paljastamaan sotilasrikoksia myös itsenäisesti. Puolustusvoimien materiaaliin ja tietoon kohdistuu erityishuomiota, ja rikosten estäminen sekä paljastaminen vaativat usein erittäin nopeaa reagointia jo ennen varsinaisen esitutkintakynnykset ylittymistä.

Aliupseeriliiton mielestä on hyvä, että lainsäädännön valmistelussa mm. 97§ on otettu huomioon myös Puolustusvoimien virkamiesten laaja-alaisempi käyttö maanpuolustusta vaarantavaan toimintaan liittyvien rikosten estämiseen ja paljastamiseen. Puolustusvoimien laaja-alaista turvallisuusosaamista tulee hyödyntää tehokkaasti Pääesikunnan ohjauksessa.

Aliupseeriliitto ry
Ratamestarinkatu 11, 7.krs
00520 Helsinki

050 336 4550 toimisto
toimisto@aliupseeriliitto.fi

LY: 0238477-3
www.aliupseeriliitto.fi

Pääesikunnan toimivaltuudet rikostorjunnassa

Luvussa esitetään tehtäväksi tarkennuksia Pääesikunnan rikostorjuntatehtävissä palvelevien virkamiesten toimivaltuuksiin.

Aliupseeriliitto pitää tärkeänä, että Puolustusvoimille erityisviranomaisena annetaan toimivaltuudet Puolustusvoimia koskevan lainsäädännön kautta. Toimivaltuuksien laajentaminen turvaa rikostorjunnan toteuttamisen tehokkaasti kaikissa valmiustiloissa.

Rikostorjuntaa suorittavilla virkamiehillä tulee olla voimakeinojen käytön mahdollistamat säännökset. Rikosten ennalta estäminen ja paljastaminen voivat johtaa tilanteisiin, joissa käskyillä, kehotuksilla ja ohjeilla ei saavuteta tavoiteltua lopputulosta. Viranomaisvastaisten henkilöiden mahdollisesti suorittamiin oikeudettomiin hyökkäyksiin pitää pystyä vastaamaan muutenkin kuin hätävarjelun keinoin.

Aliupseeriliitto pitää tärkeänä, että Pääesikunnan rikostorjuntaa suorittava virkamies voi apua tarvittaessa pyytää Puolustusvoimien muuta koulutettua henkilöstöä tukemaan itseään tehtävässä 104§ 2 mom. mukaisesti.

Salaiset tiedonhankintakeinot Pääesikunnan rikostorjunnassa

Aliupseeriliitto näkee tärkeänä, että myös Puolustusvoimilla on käytössä keinovalikoimaa, jolla se pystyy tehokkaasti estämään ja paljastamaan mm. verkoissa tapahtuvaa sotilasrikoksiin liittyvää toimintaa. Turvallisuusympäristössä tapahtuneet muutokset edellyttävät nopeampaa ja itsenäisempää reagointimahdollisuutta sotilasrikoksiin.

Valvonta

Aliupseeriliitto pitää hyvänä, että kurinpitovallankäytön valvonnasta on suunniteltu säädettäväksi selkeät velvollisuudet valvonnan toteutuksesta. Aliupseeriliitto pitää hyvänä myös esitystä rikostorjunnan valvonnasta Puolustusvoimista säädöksiä. Puolustusministeriölle suunnitellut valvontavelvoitteet ovat perusteltuja.

Yhteistoiminta muiden viranomaisten kanssa

Resurssien tehokkaan käytön ja riittävyyden näkökulmasta on hyvä, että esityksessä on myös huomioitu tarpeellinen virka-apu eri viranomaisten kesken sekä mahdollisuus toimia myös toisen viranomaisen tehtäväalueella omilla toimivaltuuksilla.

Muut huomiot lakiehdotukseen

Aliupseeriliitto haluaa kiinnittää lainsäätäjän huomion lainsäädännön muutosten ja toimivaltuuksien lisäämisen yhteydessä toiminnan valvontaan. Puolustusvoimat saa jatkossa entistä tehokkaammat ja myös tarpeelliset keinot sotilasrikosten estämiseen, paljastamiseen sekä selvittämiseen. Rikosprosessin ollessa kokonaisuutena Puolustusvoimien sisäisessä selvityksessä on tärkeää, että toiminnan laillisuutta ja tasapuolisuutta kyetään valvomaan tehokkaasti. Toiminnan objektiivisuus tulee varmistaa.

Lainsäätäjän tulisi myös tarkastella kokonaisuutena Puolustusvoimien turvallisuusorganisaation mahdollisuutta tukea pääesikuntaa sen tehtävissään. Esityksen perusteisessa on käytetty verrokkimaita, joissa useissa

sotilaspoliisiorganisaatiolla on korostunut rooli sotilasrikosten estämisessä, paljastamisessa sekä selvittämisessä.

Tomi Malkamäki
Pääluottamusmies

Aliupseeriliitto ry
Ratamestarinkatu 11, 7.krs
00520 Helsinki

050 336 4550 toimisto

toimisto@aliupseeriliitto.fi

LY: 0238477-3
www.aliupseeriliitto.fi